

# İhracat Teşvik Yöntemleri ve Eximbank Kredilerinin İhracat Üzerindeki Rolü

Gengiz SOYLU\* 

Adem DEMİRÇİ\*\* 

## Özet

Türkiye’de dış ticareti korumaya yönelik olarak uygulanan ithal ikameci politikalar 24 Ocak Kararları sonrasında terkedilmiş, dışa açık büyüme stratejisine dayanan liberal ekonomi politikaları uygulanmaya başlanmıştır. İhracata dayalı sanayileşme politikasının izlenmeye başlanması ile birlikte ihracatın önemi daha da artmış ve ihracatın artırılmasına yönelik çeşitli teşvik uygulamaları hayata geçirilmiştir. Bu çalışmada Türkiye’de uygulanan ihracat teşvik yöntemlerinin neler olduğu ve Eximbank kredilerinin ihracat üzerindeki rolü açıklanacaktır. Eximbank’ın sunmuş olduğu ihracat kredilerinin ihracatın gelişimine olumlu yönde katkı sağladığı gözlenmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** İhracat, İhracat Teşvik Yöntemleri, Eximbank Kredileri

**JEL Sınıflama Kodları:** F10, H22, H26, K34

## Export Incentive Methods and the Role Of Eximbank Loans On Exports

### Abstract

Import substitution policies applied to protect foreign trade in Turkey were abandoned after the January 24 decisions, and liberal economic policies based on an open growth strategy began to be implemented. With the beginning of the export-based industrialization policy, the importance of exports increased further and various incentive practices aimed at increasing exports were implemented. In this study, what are the Export Promotion methods applied in Turkey and the role of Eximbank loans on exports will be explained. It has been observed that Eximbank’s export credits contribute positively to the development of exports.

**Keywords:** Export, Export Incentive Methods, Eximbank Loans

**JEL Codes:** F10, H22, H26, K34

\* Ticaret Müfettişi, Ticaret Bakanlığı, c.soylu@ticaret.gov.tr

\*\* Ticaret Müfettişi, Ticaret Bakanlığı, a.demirci3@ticaret.gov.tr

## Giriş

Ülkelerin kalkınmasıyla ihracat arasında doğrudan bağlantı olduğu bilinmektedir. Bu nedenle ülkeler dışarıya açılmakta, ihraç ettikleri ürünleriyle uluslararası piyasalarda rekabet gücünü arttırmaya çalışmaktadır. Bir ekonomideki üretim, yatırım ve ihracat birbirlerini etkilemektedir. Ülkelerin ihracat yapabilmeleri için üretim kapasitelerinin, ürün çeşitliliğinin ve yatırımlarının artması gerekmektedir. Üretilen malların miktarı ve cinsine göre ihracatın da niteliği değişmektedir. Genellikle az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde katma değeri düşük olan tarımsal ürünler ihraç kalemlerini oluşturmakta iken gelişmiş ülkelerde teknoloji yoğun ürünler gibi katma değeri yüksek olan malların ihracı yapılmaktadır.

24 Ocak 1980 tarihli Ekonomik İstikrar Kararları Türkiye'nin dış ticaretinde dönüm noktası olmuştur. Bu tarihe kadar Türkiye'de korumacı yaklaşıma dayalı ithal ikameci sanayileşme politikaları izlenmekteyken, 24 Ocak Kararlarıyla birlikte dış ticarete serbestleşmeye dayalı liberal politikalar uygulanmaya başlanmış olup, ihracata dayalı sanayileşme modeli benimsenmiştir. Bu politikalar sonucunda ihracatın miktar ve nitelik olarak artırılması önemli hale gelmiş, ihracat hacminin ve ülke mallarının yabancı ülke piyasalarında rekabet gücünün yükseltilmesi için çeşitli teşvikler uygulanmaya başlanmıştır.

Bu çalışmada öncelikle Türkiye'de ihracatın tarihsel gelişimi ve ihracatın miktar ve

niteliğinde meydana gelen değişiklikler incelenecektir. Akabinde, ihracat teşvik yöntemleri açıklanacak ve Eximbank ihracat kredileri ile ihracat arasındaki ilişki analiz edilecektir. Çalışmanın sonuç bölümünde ise uygulanmakta olan Eximbank ihracat kredilerinin ihracat üzerindeki etkisi değerlendirilecektir.

## 1. Türkiye'de İhracatın Gelişimi

Türkiye'nin ilk ekonomi politikaları, 1923 yılında yapılan İzmir İktisat Kongresiyle şekillenmiştir. Bu kongrede alınan kararlar neticesinde 1923-1930 yılları arasında liberal politikalar uygulanmıştır. 1929 Büyük Bunalımının olumsuz etkilerini gidermek amacıyla Türkiye dahil bir çok ülke dış ticarete ithal ikameci politikalar uygulamaya başlamıştır. Devletçi Dönem olarak adlandırılan 1930-1939 yılları arasında ise Birinci Beş Yıllık Sanayileşme Planı (1934-1938) yürürlüğe girmiştir. 1938-1943 dönemi için öngörülen İkinci Beş Yıllık Sanayileşme Planı ikinci dünya savaşı nedeniyle uygulamaya konulamamıştır. 1963 yılından itibaren uygulamaya geçilen Kalkınma Planlarıyla ihracatın geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ancak 1970 yılında meydana gelen petrol krizi nedeniyle ülke ekonomisi olumsuz etkilenmiş ve 1960-1980 yılları arasında daha çok ithal ikameci politikalar uygulanmıştır. 24 Ocak 1980 tarihinde Ekonomik İstikrar Kararları neticesinde ekonominin serbestleşmesi ile birlikte ihracatın önündeki engeller kaldırılmış ve ihracata dayalı sanayileşme modelleri benimsenmiştir. İhracatın artırılması amacıyla ihracata yönelik çeşitli teşvikler sağlanmaya başlanmıştır. (Şaşmaz ve Karamıklı; 2018:2844)

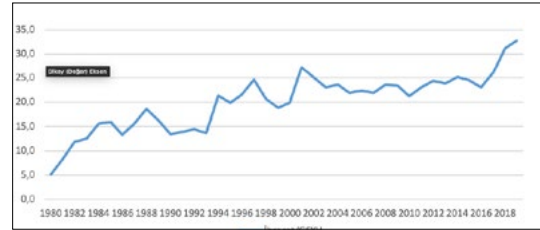
**Tablo 1: 1980-2019 Yılları Arası Dış Ticaret İstatistikleri (Değer: Bin USD)**

Yıllar	İhracat Değeri	Değişim %	Dış Ticaret Dengesi
1980	2.910.122	28,7	-4.999.242
1981	4.702.934	61,6	-4.230.439
1982	5.745.973	22,2	-3.096.692
1983	5.727.834	-0,3	-3.507.168
1984	7.133.604	24,5	-3.623.429
1985	7.958.010	11,6	-3.385.367
1986	7.456.726	-6,3	-3.648.046
1987	10.190.049	36,7	-3.967.757
1988	11.662.024	14,4	-2.673.374
1989	11.624.692	-0,3	-4.167.451
1990	12.959.288	11,5	-9.342.838
1991	13.593.462	4,9	-7.453.552
1992	14.714.629	8,2	-8.156.426
1993	15.345.067	4,3	-14.083.303
1994	18.105.872	18	-5.164.147
1995	21.637.041	19,5	-14.071.970
1996	23.224.465	7,3	-20.402.178
1997	26.261.072	13,1	-22.297.649
1998	26.973.952	2,7	-18.947.440
1999	26.587.225	-1,4	-14.084.047
2000	27.774.906	4,5	-26.727.914
2001	31.334.216	12,8	-10.064.867
2002	36.059.089	15,1	-15.494.708
2003	47.252.836	31	-22.086.856
2004	63.167.153	33,7	-34.372.613
2005	73.476.408	16,3	-43.297.743
2006	85.534.676	16,4	-54.041.499
2007	107.271.750	25,4	-62.790.965
2008	132.027.196	23,1	-69.936.378
2009	102.142.613	-22,6	-38.785.809
2010	113.883.219	11,5	-71.661.113
2011	134.906.869	18,5	-105.934.807
2012	152.461.737	13	-84.083.404
2013	151.802.637	-0,4	-99.858.613
2014	157.610.158	3,8	-84.566.959
2015	143.838.871	-8,7	-63.395.487
2016	142.529.584	-0,9	-56.088.651
2017	156.992.940	10,1	-76.806.711
2018	167.920.613	7	-55.126.481
2019	171.464.945	2,1	-31.239.375

Kaynak: TÜİK Veritabanı, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=dis-ticaret-104&dil=1>, (Erişim: 20/12/2020)

Tablo 1'e bakıldığında 1980 yılından itibaren ihracatın zaman zaman azaldığı gözlenirse de genel olarak artış eğiliminde olduğu görülmektedir. 1980 yılında yaklaşık 2.9 milyar dolar olan ihracat bir sonraki sene neredeyse iki katına çıkarak yaklaşık 4.7 milyar dolar olmuştur. Türkiye tarihinin en yüksek ihracat rakamına ise yaklaşık 171 milyar dolar ile 2019 yılında ulaşmıştır.

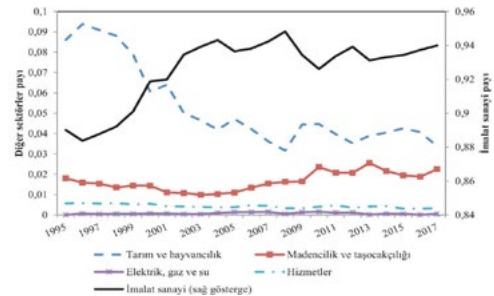
**Şekil 1: 1980-2018 Yılları Arası İhracatın GSYH İçerisindeki Payı**



Kaynak: Dünya Bankası WDI Veritabanı, <https://data.worldbank.org/source/world-development-indicators>, (Erişim: 22/12/2020)

İhracatın Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) içindeki payı, yıllar itibariyle izlendiğinde dalgalanmaların olduğu ancak genel olarak artış gösterdiği gözlenmektedir. 1980 yılında ihracatın GSYH içerisindeki payı %5 iken, bu oranın 2000 yılında %19,9 ve 2018 yılında ise %31,2'ye yükseldiği Şekil 1'de görülmektedir. Bu durum Türkiye ekonomisinin büyümesinde ihracatın önemli bir yeri olduğunu göstermektedir.

**Şekil 2: 1995-2017 Yılları Arası İhracatın Sektörel Dağılımı**



Kaynak: Kalkınma Bakanlığı Çalışma Grubu 2018 Raporu

Şekil 2’de Türkiye’de ihracatın sektörel dağılımına bakıldığında tarım ve hayvancılığın payı 1996 yılında %9’dan 2017 yılında %3’e düştüğü, imalat sanayi payının ise 1996 yılında %84’ten 2017 yılında %94’e çıktığı görülmektedir. Bu durum Türkiye’de ihracatın tarım sektörü gibi emek yoğun ürünlerden imalat sanayi gibi teknoloji yoğun ürünlerin lehine geliştiğini göstermektedir.

## 2. İhracat Teşvik Yöntemleri

Akkaplan’a (2014:27) göre gelişme yolunda olan ülkeler döviz darboğazından kurtulmak için çeşitli önlemler almakta olup, alınan bu önlemler ihracatı geliştirme amacı taşıyorsa ihracatı teşvik tedbirleri şeklinde ifade edilmektedir. Yayman (2020:414) ise ihracat teşviklerini ihracatın geliştirilmesi amacıyla devlet tarafından oluşturulmuş işletmelere sağlanan düzenleyici, yasal, parasal veya vergi programları şeklinde ifade etmektedir.

İhracatı teşvik yöntemlerinin temel nedenleri şu şekilde sıralanabilir (Şaşmaz ve Karamıklı, 2018:2846)

- Ekonomik kalkınmanın sağlanması,
- Üretim, yatırım ve istihdamın artırılması,
- Ödemeler dengesinin iyileştirilmesi,
- Bölgesel dengesizliklerin giderilmesi,
- İhracatçı firmalara uygun şartların oluşturulması ve piyasa ekonomisi işleyişinin geliştirilmesi,

Türkiye’nin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyesi ülkelerden biri olması ve ayrıca 1996 yılında Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında Gümrük Birliği anlaşmasının imzalanması ile birlikte ihracatçılara yapılan doğrudan parasal yardım şeklindeki teşvikler iptal edilmiştir. Türkiye’de uygulanan ihracat teşvikleri Türkiye’nin uluslararası taahhütlerine ve standartlara uygun şekilde tesis edilmektedir. (Atayer ve Erol; 2011:2)

Türkiye’de ihracatta uygulanan teşvik yöntemleri; ihracatta devlet yardımları, vergi, resim ve harç istisnası, KDV istisnası, dahililde işleme ve hariçte işleme rejimleri ile Eximbank kredi, sigorta ve garanti programından oluşmaktadır.

### 2.1 İhracatta Devlet Yardımları

İhracata yönelik yapılan devlet yardımlarının amacı kalkınma planları ve yıllık programlarda amaçlanan ekonomik ve toplumsal hedeflere ulaşılması amacıyla gerçekleştirilecek olan faaliyetlerin uluslararası yükümlülüklerle aykırı olmamak koşuluyla destelenmesidir. Devlet yardımlarını belirleme yetkisi Para-Kredi ve Koordinasyon Kuruluna, uygulanması ve takibi görevi ise Ticaret Bakanlığına verilmiştir. Karar kapsamında devlet yardımları için gerekli olan kaynak; Genel Bütçe içerisinde yer alan Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu’ndan ve bu Fon’a transfer edilecek ödeneklerden sağlanmaktadır.<sup>1</sup>

İhracata yönelik devlet yardımları; pazar araştırması ve pazara giriş desteğini, uluslararası rekabetçiliğin geliştirilmesi desteğini, yurtdışı birim, marka ve tanıtım desteğini, marka ve turquality desteğini, tasarım desteğini, yurtdışına gerçekleşecek fuar katılımlarının desteklenmesini, sektörel nitelikteki yurt içi ihtisas fuarlarının desteklenmesini, pazara giriş belgeleri ve küresel tedarik zinciri yetkinlik projesi desteğini, istihdam desteğini, ARGE desteğini, tarımsal ürünlerde ihracat iadesi yardımını ve uluslararası taahhütlere aykırılık teşkil etmeyecek diğer devlet yardımlarını kapsamaktadır.

### Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği:

Türkiye’de sınai, ticari faaliyette bulunan şirketler ile işbirliği kuruluşlarına pazar araştırması ve pazara giriş faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla verilen desteklerden oluşmaktadır. Bu kapsamda Türkiye’de sınai, ticari faaliyette bulunan şirketler

<sup>1</sup> Bkz. 94/6401 sayılı İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kararı 2. ve 5. maddeleri

ile işbirliği kuruluşlarına, yurtdışı pazar araştırması desteği, rapor desteği, yurt dışı şirket ve yurt dışında yerleşik şirkete ait marka alım desteği, ileri teknolojiye sahip ve teknoloji transferi sağlayacak yurtdışında yerleşik şirket alımı desteği, sektörel ticaret heyeti ve alım heyeti programları desteği, e-ticaret sitelerine üyelik desteği sağlanmaktadır.<sup>2</sup>

**Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği (UR-GE Desteği):** İşbirliği Kuruluşlarının üyesi şirketlere yönelik olarak yürütülen; amacı, kapsamı, süresi ve bütçesi belirlenmiş olan, ihtiyaç analizi, istihdam, eğitim, danışmanlık, yurtdışı pazarlama ve alım heyeti faaliyetlerinden oluşan UR-GE projelerinin desteklenmesini kapsamaktadır. UR-Ge projelerinin süresi 3 yıl olup, sürenin 2 yıla kadar uzatılması mümkündür.<sup>3</sup>

**Yurtdışı Birim, Marka ve Tanıtım Desteği:** Firmaların ve İşbirliği Kuruluşlarının yurtdışı tanıtım faaliyetleri, yurtdışı birimlere ilişkin kira giderleri, marka tescil giderleri ile Türkiye Ticaret Merkezine ilişkin giderlerinin bir kısmı desteklenmektedir.<sup>4</sup>

**Marka ve Turquality Desteği:** Turquality, uluslararası markalaşma potansiyeli olan firmaların kendi markalarıyla uluslararası pazarlarda etkin bir rol alabilmeleri ve bu sayede Türk mallarının iyi bir imaj oluşturması amacıyla oluşturulmuş marka destek programıdır. Program kapsamında yer alan firmaların patent, marka, reklam, faydalı model gibi markalaşmaya yönelik çeşitli faaliyetlerine ilişkin giderleri desteklenmektedir.<sup>5</sup>

**Tasarım Desteği:** Tasarım kültürünün oluşturulması ve yaygınlaştırılması amacıyla

tasarım giderleri desteklenmektedir. Bu destekten, iş birliği kuruluşları, tasarım ofisleri, tasarımcı şirketleri ve TTK hükümleri çerçevesinde kurulmuş şirketler faydalanabilmektedir. Reklam, pazarlama, tanıtım gibi tasarım tesciline ilişkin harcamalar, danışmanlık harcamaları ile yurt dışında açılacak birimlere ilişkin giderler destek kapsamındadır.<sup>6</sup>

**Yurtdışına Gerçekleşecek Fuar Katılımlarının Desteklenmesi:** Türk mallarının dış pazarlarda tanıtılması ve ihracatının artırılması amacıyla yurtdışında gerçekleştirilecek fuar organizasyonları her fuar için ayrı ayrı belirlenmek suretiyle desteklenmektedir. Fuarın genel nitelikte, sektörel nitelikte ya da Ticaret Bakanlığınca belirlenecek prestijli fuarlardan olması halinde katılımcılara ödenecek olan destek tutarı da değişmektedir.<sup>7</sup>

**Sektörel Nitelikteki Yurt İçi İhtisas Fuarlarının Desteklenmesi:** Ticaret Bakanlığınca belirlenen sektörel nitelikli uluslararası yurt içi fuarların dış tanıtımının sağlanması ve uluslararası düzeyde katılımın artırılması amacıyla organizatörler ve katılımcılar tarafından yapılacak harcamalar, 2014/4 sayılı Karar'da belirtilen miktar ve oranlar çerçevesinde karşılanmaktadır.

**Pazara Giriş Belgeleri ve Küresel Tedarik Zinciri Yetkinlik Projesi Desteği:** Türkiye'de faaliyette bulunan şirketlerin bir ülke pazarına girişte zorunlu olan veya avantaj sağlayan kalite, çevre belgelerini veya sertifikalarını; insan can, mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretleri; tarım ürünlerine ilişkin laboratuvar analizlerini veya test/analiz raporlarına ilişkin harcamalarının belirli bir kısmı karşılanmaktadır. Ayrıca küresel tedarik zincirine daha etkin bir tedarikçi olarak katılımlarını sağlamak için ara malı üretim ve ihracat yetkinliklerinin artırılmasına yönelik

<sup>2</sup> Bkz. 2011/1 sayılı Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği Hakkında Tebliğ'in 2. ve 5. maddeleri

<sup>3</sup> Bkz. 2010/8 sayılı Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ'in 4. ve 9. maddeleri

<sup>4</sup> Bkz. 2010/6 sayılı Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ'in 2. maddesi

<sup>5</sup> Bkz. 2006/4 sayılı Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Mali İmajının Yerleştirilmesi ve Turquality'nin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ'in 3. maddesi

<sup>6</sup> Bkz. 2008/2 sayılı Tasarım Desteği Hakkında Tebliğ'in 1. ve 2. maddeleri

<sup>7</sup> Bkz. 31/03/2017 tarihli 2017/4 sayılı Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar'ın 1. ve 5. maddeleri

gerçekleştirilen harcamaların belirli bir bölümü de bu tebliğ kapsamında karşılanmaktadır.<sup>8</sup>

**İstihdam Desteği:** Sektörel **Dış Ticaret Şirketlerinde dış ticarete ilişkin işlemleri yürüten yükseköğrenim mezunu** yönetici ve eleman istihdamı desteklenmektedir. Bir yönetici ve iki elemanın yıllık brüt maaşlarının %75'i karşılanmaktadır.<sup>9</sup>

**Araştırma ve Geliştirme (ARGE) Desteği:** Sanayi kuruluşlarının yalnızca ARGE projelerine ilişkin bazı giderlerinin desteklenmesini ya da bu kuruluşlara sermaye desteği verilmesini kapsamaktadır. Bir projenin ARGE projesi kabul edilebilmesi için yeni bir ürün elde edilmesi, ürüne ilişkin kalitenin yükseltilmesi, maliyetleri düşüren ve standartları artıran yeni tekniklerin uygulanması, üretimle ilgili yeni bir teknoloji geliştirilmesi gerekmektedir. Destek için yetili kuruluş Ticaret Bakanlığı, başvuru merci ise Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu ve Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfıdır.<sup>10</sup>

**Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımı:** 2018/12 sayılı Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımlarına İlişkin Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararı uyarınca DTÖ Tarım Anlaşması çerçevesinde kararda yer alan ürünlerin ihracatında yine kararda belirtilen ihracat iade miktarları kadar ihracat iadesi yardımı yapılmaktadır.

### Diğer Destek Uygulamaları

- Mal ve Hizmet İhracatçılarına Hususi Damgalı Pasaport Verilmesi
- Kolay İhracat Platformu ([www.kolayihracat.gov.tr](http://www.kolayihracat.gov.tr))
- Kolay Destek İnternet Sitesi ([www.kolaydestek.gov.tr](http://www.kolaydestek.gov.tr))

<sup>8</sup> Bkz. 2014/8 sayılı Pazara Giriş Belgelerinin Desteklenmesine İlişkin Karar'ın 1. maddesi

<sup>9</sup> Bkz. 2001/1 sayılı **İstihdam Yardımı Hakkında Tebliğ'in 1. ve 4. maddeleri**

<sup>10</sup> Bkz. 98/10 sayılı Araştırma-Geliştirme (AR-GE) Yardımına İlişkin Tebliğ'in 2. maddesi

## 2.2 Vergi, Resim, Harç İstisnası

Vergi, resim, harç istisnası ihracatı arttırmak, ihraç ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırmak ve ihraç pazarlarını geliştirmek amacıyla uygulanan ihracatı teşvik yöntemidir. 99/13812 sayılı İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Karar'ın 4. maddesinde ihracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde uygulanacak vergi, resim ve harç istisnasının kapsamı belirlenmiş olup, söz konusu istisnalar;

- İhracat, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler ile transit ticaretin finansmanında kullanılmak kaydıyla kredi kuruluşlarınca kullanılan her türlü krediler ve firmaların sağladıkları prefinansmanlar ile bunların geri *ödenmesini*,
- İhracatla ilgili işlem yapan kuruluşların ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerle ilgili olarak yapmış oldukları bütün hizmet ve muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya *hesaben aldıkları paralar ve kambiyo işlemlerini*,
- *Dahilde* İşleme Rejimi kapsamında yapılan ithalat ve/veya yurt içi alımlar ile ilgili işlemler ve bunların finansmanı amacıyla kullanılan kredileri,
- İhracat karşılığı yapılacak her türlü ödemeler, ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimleri,
- *Döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler ile transit ticaretle ilgili işlemler ve bu işlemler sebebiyle düzenlenen kâğıtları*,
- *6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu ile ihdas edilen banka ve sigorta muameleleri vergisinden, 488 sayılı Kanun ile ihdas edilen damga vergisinden,*

2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu gereğince alınan harçlar ve diğer kanunlarda yer alan vergi, resim ve harçlar ile 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanununun 8. maddesine göre alınan hal rüsumunu, kapsamaktadır.

### 2.3 Dahilde İşleme Rejimi

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 108. madde hükmü uyarınca dahilde işleme rejimi; şartlı muafiyet sistemi ve geri ödeme sistemi olmak üzere iki türden oluşmaktadır.

Şartlı muafiyet sisteminde serbest dolaşımda olmayan eşya, işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanılmasından sonra Türkiye Gümrük Bölgesi'nden (TGB) yeniden ihraç edilmesi amacıyla, gümrük vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın ve vergileri teminata bağlanmak suretiyle geçici olarak ithal edilmektedir. Daha sonra eşyanın işlem görmüş ürünler şeklinde ihracı halinde ithalat sırasında alınan teminat iade edilmektedir.

Geri ödeme sistemi ise; serbest dolaşımda bulunan eşyanın işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanılmasından sonra TGB'den ihraç edilmesi halinde, bu eşyanın serbest dolaşıma girişi esnasında tahsil edilmiş olan ithalat vergileri geri verilmektedir.

Dahilde işleme rejiminde hammadde, yardımcı madde, yarı mamul gibi ürünlerin ihraç edilecek olan eşyanın üretiminde kullanılması, bu sayede ihracatın geliştirilmesi, ihraç ürünlerin yurtdışında rekabet gücünü artırılması amacıyla uygulanan bir teşvik yöntemidir. Vergisel teşviklerden yararlanmak için dahilde işleme izni başvuruları gümrük müdürlüklerine, dahilde işleme izin belgesi kapsamında yapılan başvurular ise Ticaret Bakanlığı'na (İhracat Genel Müdürlüğü) yapılmaktadır. Belge/izin azami süresi 12 aydır <sup>11</sup>.

<sup>11</sup> Bkz. 2006/12 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Tebliği 15. ve 20. maddeleri

### 2.4 Hariçte İşleme Rejimi

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 135. madde hükmü uyarınca hariçte işleme rejiminde, serbest dolaşımda bulunan eşya hariçte işleme faaliyetlerine tabi tutulmak amacıyla TGB'den geçici olarak ihraç edilmekte ve bu faaliyetler sonucunda elde edilen ürünlerin ithal vergilerinden tam veya kısmi muafiyet suretiyle yeniden serbest dolaşıma girmektedir.

Hariçte işleme rejiminin amaçları şu şekilde sıralanabilir (Ticaret Bakanlığı,2021);

- Yurtdışındaki ucuz işgücü maliyetlerden yararlanmak,
- Kalite standartları ve teknolojiden faydalanmak,
- İthal edilen eşyaların tamirini üreticisine yaptırmak,
- Üreticileri üretimlerinde yerli ürün kullanmaya teşvik etmek, bu şekilde nihai ürün için ödenecek ithalat vergilerini azaltmak.

Rejimden faydalanılabilmesi için TGB'deki üreticilerin temel ekonomik çıkarlarının olumsuz etkilenmemesi ve geçici ihracat eşyasının işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanıldığının tespitinin mümkün olması gerekmektedir. Hariçte işleme izin/ belge süresi en fazla 12 aydır. Talep edilmesi halinde sürenin uzatılması mümkündür <sup>12</sup>.

### 2.5 KDV İstisnası

KDV istisnası uygulanacak durumlar 3065 sayılı KDV Kanunu ile belirlenmiştir. İhraç edilmiş ürün üzerindeki KDV, ihracatın gerçekleşmesinden sonra iade edilmektedir. Vergi iadesinin alınabilmesi için fiili ihracatın gerçekleşmesi gerekir.

KDV Kanunu'nun 11. madde hükmü uyarınca ihracat teslimleri ve bu teslimlere ilişkin hizmetler vergiden istisnadır. Bir teslimin ihracat teslimi sayılabilmesi için aşağıdaki şartlar yerine getirilmiş olmalıdır:

<sup>12</sup> Bkz. 2007/5 sayılı Hariçte İşleme Rejimi Tebliği 7. ve 9. maddeleri



a) Teslim yurt dışındaki bir müşteriye veya bir serbest bölgedeki alıcıya veya 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanununun 95. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre faaliyette bulunan gümrüksüz satış mağazalarında satılmak üzere bu mağazalara veya bunların depolarına ya da yetkili gümrük antreposu işleticisine yapılmalı veya mallar yetkili gümrük antreposu işleticisine tevdi edilmelidir.

b) Teslim konusu mal Türkiye Cumhuriyeti gümrük bölgesinden çıkarak bir dış ülkeye veya bir serbest bölgeye vasil olmalı ya da gümrüksüz satış mağazalarında satılmak üzere bu mağazalara veya bunların depolarına veya yetkili gümrük antreposuna konulmalıdır. Teslim konusu malın ihraç edilmeden önce yurt dışındaki alıcı adına hareket eden yurt içindeki firmalar veya bizzat alıcı tarafından işlenmesi veya herhangi bir şekilde değerlendirilmesi durumu değiştirmez.

Ayrıca ihraç edilmek amacıyla imalatçılar tarafından ihracatçılara teslim edilen mallara ilişkin KDV tecil olunmakta, ihracatın 3 ay içerisinde gerçekleşmesi halinde tecil olunan vergi terkin edilmektedir. Haklı ve mecburi sebeplerin varlığı halinde 3 aylık sürenin 3 ay daha uzatılması mümkündür.

## 2.6 Eximbank Kredileri

24 Ocak Kararları sonrasında ihracatın süreklilik kazanabilmesi için dış ticaret finansmanına ihtiyaç duyulmuştur. Bu kapsamda 1987 yılında faaliyete başlayan Türk Eximbank ihracatın miktarı ve ürün çeşitliliğinin artması, ihraç ürünlerine ilişkin yeni pazarların bulunması, ihracatçıların uluslararası ticarete payının artırılması gibi ihracatın her açıdan geliştirilmesini sağlamak amacıyla ihracatçılara yönelik çeşitli finansal hizmetler sunmaktadır. Türk Eximbank tarafından sağlanan finansal hizmetler; ihracat kredisi, sigorta ve garanti programlarıdır (Eximbank, 2021).

**Tablo 2: Eximbank İhracat Kredileri**

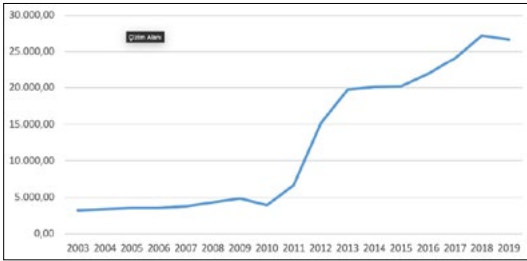
Kısa Vadeli İhracat Kredileri	Orta Uzun Vadeli İhracat Kredileri
Reeskont Kredisi	İhracata Yönelik İşletme Sermayesi Kredisi
KOBİ İhracata Hazırlık Kredisi	İhracata Yönelik Yatırım Kredisi
İhracata Hazırlık Kredisi	Özellikli İhracat Kredisi
Sevk Sonrası Reeskont Kredisi	Katılım Finans Yatırım Kredisi
Dış Ticaret Şirketleri İhracat Kredisi	Yurt Dışı Teminat Mektubu Programı
Sevk Öncesi İhracat Kredisi	Marka Kredisi
Sigortalı Alacağın Teminatına Dayalı Kredi Programı	İhracat Alacakları İskonto Programı
<b>Alıcı Kredileri</b>	Gemi İnşa ve İhracatı Finansman Programı
Uluslararası Proje Kredileri	Yurt Dışı Mağazalar Yatırım Kredisi
Uluslararası Ticaretin Finansmanı	Finansal Kiralama Şirketlerine Yönelik Kredi Programı
Yurtiçi Bankalar Alıcı Kredileri	<b>Döviz Kazandırıcı Hizmetler Kapsamındaki Krediler</b>
Yurtdışı Bankalar Alıcı Kredileri	Turizm Kredisi
Devlet Garantili Alıcı Kredileri	Uluslararası Nakliyat Pazarlama Kredisi
Ülke Limitleri Listesi	Döviz Kazandırıcı Hizmetler Kredisi
Niyet Mektubu	Yurt Dışı Fuar Katılım Kredisi
Örnek İşlemler	Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri Köprü Kredisi
	Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektubu Programı

Kaynak: Eximbank, <https://www.eximbank.gov.tr/tr/urun-ve-hizmetlerimiz>, (Erişim: 04/01/2021)



“İhracat Kredisi” programı ihracatçılara, ihracata yönelik üretim yapan imalatçılar ile yurtdışında faaliyet gösteren girişimcilere kısa, orta-uzun vadede nakdi ve nakdi olamayan kredilerle destekler sağlamaktayken, “Uluslararası Kredi ve Garanti” programı Türkiye ile muhatap ülkeler arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlamakta, “Kredi Sigortası” programıyla ihracat sektörüne yönelik politik ve ticari risklere karşı güvence oluşturulmaktadır (Eximbank, 2021)

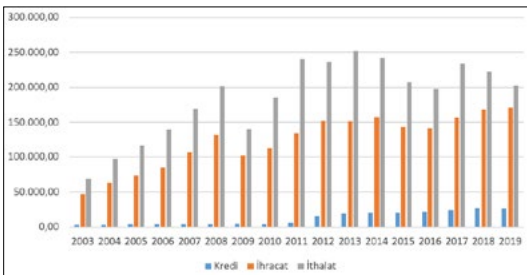
**Şekil 3: 2003-2019 Yılları Arasında İhracat Kredi Tutarlarının Seyri (Değer: Milyon USD)**



Kaynak: Eximbank, Faaliyet Raporları, <https://www.eximbank.gov.tr/tr/finansal-bilgiler/faaliyet-raporlari>, (Erişim:05/01/2021)

2003-2019 yılları arasında Eximbank tarafından kullanılan kısa, orta ve uzun vadeli yurtiçi kredilerinin genellikle artış içerisinde olduğu Şekil 3'te görülmektedir. 2003 yılında 3,2 milyar dolar olan kredi kullanımı, 2012 yılında 15,1 milyar dolar, 2018 yılında 27,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve tüm yılların en yüksek kredi kullanım miktarına ulaşmıştır.

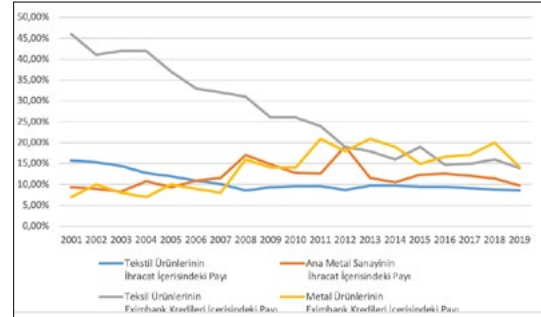
**Şekil 4: 2003-2019 Yılları Arası İhracat Kredileri ve Dış Ticaret İstatistiği (Değer: Milyon USD)**



Kaynak: Eximbank, Faaliyet Raporları, <https://www.eximbank.gov.tr/tr/finansal-bilgiler/faaliyet-raporlari>, TÜİK, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=dis-ticaret-104&dil=1>, (Erişim: 05/01/2021)

Şekil 4'te görüleceği üzere 2003 yılında Eximbank tarafından kullanılan ihracat kredi tutarı (kısa, orta ve uzun vadeli) 3.2 milyar dolar, ihracat tutarı 47.2 milyar dolar, ithalat tutarı 69.3 milyar dolar ve kredilerin ihracata oranı %6,8'dir. 2013 yılında ise kredi tutarı 19.7 milyar dolar, ihracat tutarı 151,8 milyar dolar, ithalat tutarı 251.6 milyar dolar ve kredilerin ihracata oranı %12'dir. 2013-2018 yılları arasında ihracat kredilerinin ihracata oranı sürekli artış göstermiş, en yüksek oran %16 ile 2018 yılında gerçekleşmiştir<sup>13</sup>. Dolayısıyla Eximbank tarafından sunulan ihracat kredileri ile ihracat artışı arasında pozitif yönlü bir ilişki görülmektedir.

**Şekil 5: Tekstil ile Metal Ürünlerinin İhracat ve Eximbank Kredileri İçerisindeki Payı**



Kaynak: TÜİK Veritabanı, <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do> ve Eximbank, Faaliyet Raporları, <https://www.eximbank.gov.tr/tr/finansal-bilgiler/faaliyet-raporlari>, (Erişim:10/01/2021)

Eximbank tarafından sunulan toplam finansal hizmetlerin neredeyse tamamına yakın olanı kısa vadeli ihracat kredilerinin sektörel dağılımı içerisinde yer alan tekstil ürünleri ile metal ürünlerinin hem ihracat kredileri hem de ihracat payındaki gelişmeler 2001-2019 yılları itibariyle

<sup>13</sup> Veriler sadece Eximbank tarafından kullanılan ihracat kredilerini içermekte olup, sigorta ve garanti programı kapsamında sağlanan destekleri içermemektedir.

Şekil 5'te gösterilmiştir.

2001 ile 2019 yılları arasında tekstil ürünlerinin ihracat içerisindeki payında hızla azalma olduğu görülmektedir. 2001 yılında %15,78 olan pay 2019 yılında %8,49'a kadar gerilemiştir. Aynı tarihler içerisinde tekstil ürünlerinin kısa vadeli ihracat kredileri içerisindeki payında yüksek oranda düşüş yaşanmıştır. 2001 yılında %46 olan ve neredeyse kısa vadeli kredilerinin yarısını oluşturan bu pay 2019 yılında %13,9'a kadar gerilemiştir. İhracatın sektörel dağılımında imalat sanayi içerisinde yer alan ana metal sanayinin ihracat içerisindeki payı 2001 yılında %9,32, 2012 yılında %19,09, 2018 yılında %11,46 olarak gerçekleşmiş olup, netice itibariyle bazı dönemde düşüşler yaşanmış olsa da genel itibariyle yükseliş içerisinde olduğu görülmektedir. Metal ürünlerinin ihracat kredileri içerisindeki payında da yükseliş yaşanmış, 2001 yılında %7 olan bu pay, 2012 yılında %18'e, 2018 yılında ise %20'ye yükselmiştir.

İhracat kredilerinin artış ya da azalışları ile aynı ürünlerin ihracatındaki artış yada azalışlar arasında genel itibariyle pozitif yönde ilişki olduğu, dolayısıyla Eximbank tarafından kredi desteği artıkaç desteklenen ürünün ihracatının da arttığı gözlenmektedir.

**Tablo 3: Tekstil ile Metal Ürünlerinin İhracat ve Eximbank Kredileri İçerisindeki Payına İlişkin Korelasyon Analizi**

	Tekstil Ürünlerinin İhracat İçerisindeki Payı	Ana Metal Sanayinin İhracat İçerisindeki Payı	Tekstil Ürünlerinin Kısa Vadeli Eximbank Kredileri İçerisindeki Payı	Metal Ürünlerinin Kısa Vadeli Eximbank Kredileri İçerisindeki Payı
<b>Tekstil Ürünlerinin İhracat İçerisindeki Payı</b>	1			
<b>Ana Metal Sanayinin İhracat İçerisindeki Payı</b>	-0.6287* (0.0039)	1		
<b>Tekstil Ürünlerinin Kısa Vadeli Eximbank Kredileri İçerisindeki Payı</b>	0.8526* (0.0000)	-0.3775 (0.1111)	1	
<b>Metal Ürünlerinin Kısa Vadeli Eximbank Kredileri İçerisindeki Payı</b>	-0.7197* (0.0005)	0.4719** (0.0414)	-0.8364* (0.0000)	1

\*, %1 \*\*, %5 anlamlılık düzeyini göstermektedir. p-değerleri parantez içerisinde verilmiştir.

Pearson Korelasyon analizi sonucu elde edilen sonuçlar Tablo 3'de incelendiğinde, tekstil ürünlerinin ihracat içerisindeki payı ile ana metal sanayinin ihracat içerisindeki payı arasında %1 anlamlılık düzeyinde, negatif ve orta düzeyde bir ilişkinin varlığı, tekstil ürünlerinin kısa vadeli Eximbank kredileri içerisindeki payı ile %1 anlamlılık düzeyinde pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin varlığı, metal ürünlerinin kısa vadeli Eximbank kredileri içerisindeki payı arasında %1 anlamlılık düzeyinde, negatif ve orta düzeyde bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Ana metal sanayinin ihracat içerisindeki payı ile tekstil ürünlerinin kısa vadeli Eximbank kredileri içerisindeki payı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Ana metal sanayinin ihracat içerisindeki



payı ile metal ürünlerinin kısa vadeli Eximbank kredileri içerisindeki payı arasında %5 anlamlılık düzeyinde, pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Tekstil ürünlerinin kısa vadeli Eximbank kredileri içerisindeki payı ile metal ürünlerinin kısa vadeli Eximbank kredileri içerisindeki payı arasında %1 anlamlılık düzeyinde, negatif ve orta düzeyde bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

## Sonuç

24 Ocak Kararları sonrası başlayan ihracata dayalı sanayileşme modeli sonucunda ihracatın önemi artmıştır. İhracatçıların maliyetlerinin azaltılması, kolaylıkla finansman bulma imkânının oluşturulması, ihracat hacminin artırılması, ihraç ürünlerinin yurtdışı piyasalarında rekabet edebilir hale gelmesi amaçları doğrultusunda ihracata yönelik çeşitli teşvik yöntemleri uygulanmaya başlanmıştır.

Nitekim ihracata dayalı büyüme politikaları ve bu politikalar çerçevesinde uygulanan ihracat teşviklerinin ekonomi üzerinde etkileri görülmeye başlanmış, bazı yıllar azalış göstermiş olsa da 1980-2019 yılları arasında ihracat sürekli artış göstermiştir. 1980 yılında yaklaşık 2.9 milyar dolar olan ihracat tutarı, 2008 yılında 132 milyar dolar, 2019 yılında ise 171 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca ihracatın GSYH içerisindeki payında da artış yaşanmıştır. 1980 yılında ihracatın GSYH içindeki payı %5'iken, 2000 yılında bu oran %19,9'a ve 2018 yılında %31,2'ye kadar yükselmiştir. Bununla birlikte ihraç edilen malların niteliğinde de gelişmeler yaşanmış, ihraç edilen ürünler içerisinde 1990'lı yılların ortalarından itibaren tarım ve hayvancılık sektörünün payı azalmaya başlamış, imalat sanayinin payında ise artış yaşanmıştır.

İhracatta en önemli finansman kaynağı olan Eximbank tarafından sağlanan ihracat kredilerinde özellikle son yirmi yıl içerisinde hem miktar olarak

hem de kredilerin ihracata oranında önemli artışlar yaşanmıştır. 2003 yılında 3,2 milyar USD olan kredi kullanımı 2019 yılında 26,6 milyar USD olarak gerçekleşmiş ve yaklaşık olarak 7 kat artmıştır. İhracat kredilerinin ihracata oranı ise 2003 yılında %6,8'iken 2018 yılında bu oran %16, 2010-2019 yılları arasında ortalama %12 olarak gerçekleşmiştir.

2001-2019 yılları arasında Eximbank tarafından verilen kısa vadeli ihracat kredileri içerisinde önemli derecede pay sahibi olan tekstil ve metal ürünlerinin; kısa vadeli ihracat kredileri payındaki gelişmelerle, aynı ürünlerin ihracat payındaki gelişmelerin benzer olduğu gözlenmiştir. Tekstil ürünlerine ilişkin verilen krediler zamanla azalma gösterirken aynı dönemde tekstil ürünlerinin ihracat içerisindeki payında da azalma yaşanmıştır. Metal ürünlerine verilen kredilerde zamanla artış yaşanırken aynı ürünlerin ihracat içerisindeki payında da artış olmuştur.

Nitekim tekstil ile metal ürünlerinin ihracat ve Eximbank kredileri içerisindeki payına ilişkin Pearson Korelasyon analizi sonucunda, tekstil ürünlerinin ihracat içerisindeki payı ile tekstil ürünlerinin kısa vadeli Eximbank kredileri içerisindeki payı arasında %1 anlamlılık düzeyinde pozitif, ana metal sanayinin ihracat içerisindeki payı ile metal ürünlerinin kısa vadeli Eximbank kredileri içerisindeki payı arasında %5 anlamlılık düzeyinde pozitif düzeyde bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

İhracata yönelik finansman desteğinin sağlanması amacıyla kurulan Türk Eximbank'ın Türkiye ihracatının en önemli unsurlarından biri olduğu, finansman desteklerindeki artışın ihracata ivme kazandırdığı, sağlamış olduğu finansal hizmetlerle ihracatın gelişimine olumlu yönde katkı sağladığı gözlenmektedir.

## Kaynakça

- Akkaplan, M. (2014), İhracat Teşvikleri ve Türk Eximbank'ın Türkiye'nin İhracatına Etkileri, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Atayer, C., & Erol, A. (2011), Türkiye'de Uygulanmakta Olan İhracat Teşvikleri, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1-26
- Eximbank. (2021), <https://www.Eximbank.Gov.Tr/Tr/Hakkimizda/Kurumsal/Bankamiz-Hakkında>.
- Eximbank. (2021), <https://www.Eximbank.Gov.Tr/Tr/Urun-Ve-Hizmetlerimiz/Alacak-Sigortasi/Kisa-Vadeli-Alacak-Sigortasi>.
- Şaşmaz, M., & Karamıklı, A. (2018), Türkiye'de İhracatı Teşvik Uygulamaları Ve İhracat Potansiyelinin Artırılmasına Yönelik Değerlendirmeler, İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, 2837-2867.
- Ticaret Bakanlığı. (2021), <https://Ticaret.Gov.Tr/Destekler/İhracat-Destekleri>.
- Ticaret Bakanlığı. (2021), <https://Gumrukrehberi.Gov.Tr/Sayfa/Hari%C3%A7te-İ%C5%9Fleme-Rejimi>
- Yayman, D. (2020), İhracata Yönelik Vergi Teşvik Uygulamaları, Uluslararası Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi, 413-439.
- 11.01.1995 Tarih ve 94/6401 Sayılı Resmi Gazete, 94/6401 Sayılı İhracata Yönelik Devlet Yardımları Hakkında 94/6401 Sayılı Karar
- 07.04.2017 Tarih ve 30031 Sayılı Resmi Gazete, Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesine İlişkin 2017/4 Sayılı Karar
- 18.04.2008 Tarih ve 26851 Sayılı Resmi Gazete, Tasarım Desteği Hakkında 2008/2 Sayılı Tebliğ
- 12.04.2018 Tarih ve 30389 Sayılı Resmi Gazete, Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımlarına İlişkin 2018/12 Sayılı Karar
- 21.03.2011 Tarih ve 27881 Sayılı Resmi Gazete, Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği Hakkında 2011/1 Sayılı Tebliğ
- 24.05.2006 Tarihli ve 26177 Sayılı Resmi Gazete, Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi Ve Turquality'nin Desteklenmesi Hakkında 2006/4 Sayılı Tebliğ
- 18.08.2010 Tarih ve 27676 Sayılı Resmi Gazete, Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında 2010/6 Sayılı Tebliğ
- 09.06.2004 Tarih ve 25487 Sayılı Resmi Gazete, Teknik Müşavirlik Firmalarının Yurt Dışındaki Faaliyetlerine Sağlanacak Devlet Yardımları Hakkında 2004/5 Sayılı Tebliğ
- 19.01.2020 Tarih ve 23948 Sayılı Resmi Gazete, **İstihdam Yardımı Hakkında** 2001/1 Sayılı Tebliğ
- 16.08.2014 Tarih ve 29090 Sayılı Resmi Gazete, Sektörel Nitelikli Uluslararası Yurt İçi Fuarların Desteklenmesine İlişkin 2014/4 Sayılı Karar
- 04.11.1998 Tarih ve 23513 Sayılı Resmi Gazete, Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) Yardımına İlişkin 98/10 Sayılı Tebliğ
- 23.09.2010 Tarih ve 27708 Sayılı Resmi Gazete, Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında 2010/8 Sayılı Tebliğ
- 04.09.2014 Tarih ve 29109 Sayılı Resmi Gazete, Pazara Giriş Belgelerinin Desteklenmesine İlişkin 2014/8 Sayılı Karar
- 31.12.1999 Tarih ve 23923 Sayılı Resmi Gazete, **İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış Ve Teslimler İle Döviz Kazandırıcı Hizmet Ve Faaliyetlerde Vergi, Resim Ve Harç İstisnası Hakkında** 99/13812 Sayılı Karar
- 04.11.1999 Tarih ve 23866 Sayılı Resmi Gazete, 4458 Sayılı Gümrük Kanunu
- 20.12.2006 Tarih ve 26382 Sayılı Resmi Gazete, 2006/12 Sayılı Dahilde **İşleme Rejimi** Tebliği
- 11.05.2007 Tarih ve 26519 Sayılı Resmi Gazete, 2007/5 Sayılı Hariçte İşleme Rejimi Tebliği
- 02.11.1984 Tarih ve 18563 Sayılı Resmi Gazete, 3065 Sayılı KDV Kanunu